

Grøntprodusentenes Samarbeidsråd

Vekst gjennom samhold!

Strategi 2021 – 2025

Innledning

Grøntprodusentenes samarbeidsråd (GPS) er en forening for produsenter av poteter, grønnsaker, frukt og bær som skal ivareta medlemmenes næringsinteresser.

Formålet til GPS er å samarbeide på tvers av grossisttilhørighet om markedstilpasning og prisanbefalinger for norske poteter, grønnsaker, frukt og bær, på en for produsentene økonomisk gunstig måte, og bidra til mest mulig like konkurransevilkår i dette markedet.

Det aller viktigste virkemidlet GPS disponerer for å nå sine mål, er samhold mellom produsenter, slik at produsentenes felles interesser blir godt ivaretatt.

Samarbeidet GPS representerer har gjennom egne forskrifter unntak fra konkurranselovens §§ 10 og 11 og GPS har også spesifikke oppgaver innenfor rammen av jordbruksavtalen.

Antall medlemmer i GPS kan variere. Per 1. jan. 2021 er det tre produsentorganisasjoner som er medlemmer: Gartnerhallen SA, Nordgrønt SA og Produsentforeningen 1909.

Det lages årlig detaljerte planer for den norske produksjonen av poteter, grønnsaker, frukt og bær ut fra behov og muligheter i markedet. Noen produsenter lager sine egne planer etter dialog med sine kjøpere, men de fleste får tilsendt individuelle produksjonsplaner fra sin produsentorganisasjon eller fra sin grossist.

GPS sin rolle blir etter dette å bidra til en best mulig løpende markedsbalanse gjennom informasjon og dialog, og ved å anbefale priser og prisendringer.

Produksjon av poteter, grønnsaker, frukt og bær blir til vanlig omtalt som en sektor.

Realiteten er at denne sektoren er sterkt differensiert, med et stort antall ulike kulturer som hver for seg, men også innenfor hver enkelt kultur, har spesifikke kjennetegn og muligheter – både når det gjelder dyrkingsforhold, potensial for norsk sesong, lagringsevne, så vel som teknologi, driftsformer og markedsmuligheter.

En stor del av det konkrete og løpende arbeidet i GPS blir derfor ivaretatt av spesialiserte styringsgrupper for de ulike kulturene.

Styringsgruppene er sammensatt av kulturansvarlige produsenter fra produsentorganisasjonene. I tillegg deltar enkeltprodusenter med bakgrunn i at de har særlig betydning og kompetanse om den aktuelle kulturen.

Antallet styringsgrupper kan variere ut fra en vurdering av behov og etter ønsker og oppslutning fra produsenter.

Styringsgruppene bidrar i første rekke med forslag til pris anbefalinger til produsent ut fra inngående kjennskap og en helhetlig vurdering av produksjons- og markedssituasjonen, her under importpriser.

Styringsgruppene representerer også hver for seg et sterkt kompetansemiljø, med særlig inngående kjennskap til den aktuelle kulturen.

Endelige pris anbefalinger for kommende uke blir fastsatt av Markedsmøtet, som er et samarbeids- og informasjonsmøte for grøntprodusentene i Norge. For jordbær og bringebær anbefaler GPS dagspriser.

For 12 varer blir det fastsatt målpriser i jordbruksavtalen. Løpende pris anbefalinger vil for disse kulturene også ta hensyn til bestemmelsene knyttet til øvre prisgrense.

GPS har også forvaltningsoppgaver innenfor gjennomføringen av landbrukspolitikken og i henhold til jordbruksavtalen.

På oppdrag fra Omsetningsrådet har GPS ansvaret for fruktlagerinspektøren som arbeider opp mot pakkerier og fruktlager. Fruktlagerinspektøren er ansatt i GPS og arbeider med kvalitet, statistikk og prognoser for frukt.

GPS er også tillagt forvaltningsoppgaver for markedsreguleringsordningene for epler og poteter.

Gjeldende virksomhets- og tiltaksplan

GPS har hatt som visjon å bidra til en konkurransedyktig norsk produksjon av poteter, grønnsaker, frukt og bær - gjennom samhold, markedsbalanse og økt norskandel.

GPS sitt overordnede mål har vært, gjennom et godt samarbeid mellom produsentene, å bidra til å optimalisere markedstilpasningen, sikre markedsadgangen for norske produkter og bidra til å øke norskandelen.

Utviklingstrekk og resultater

Norsk produksjon av poteter, grønnsaker, frukt og bær har hatt en betydelig verdivekst i den siste tiårsperioden. Med unntak for enkelte kulturer, har imidlertid volumveksten vært beskjeden. Verdiveksten har i stor grad vært drevet av prisøkninger. Særlig fra 2017 har forbrukerprisene for grøntvarer økt vesentlig mer enn for øvrige matvarer. Norskandelene har for flertallet av kulturer vært svakt fallende.

GPS har overveiende lykkes godt i å bidra til å balansere markedet for ulike kulturer gjennom anbefalte priser og til godt samhold mellom produsentene. GPS har også vært en pådriver som har bidratt til å løfte og sikre kvaliteten på norske grøntvarer.

Samlet sett har måloppnåelsen vært meget god når det gjelder å bidra til økt verdiskaping i sektoren, mens måloppnåelsen har vært beskjeden med tanke på volumutvikling og norskandeler.

Visjon for 2021 – 2025

Vekst gjennom samhold!

GPS skal bidra til:

«Vekst i norsk produksjon av poteter, grønnsaker, frukt og bær - gjennom samhold!»

Overordnet mål for 2021 - 2025

GPS skal bidra til:

«Verdi-, volumvekst og økte norskandeler for poteter, grønnsaker, frukt og bær med like konkurransevilkår for produsenter og omsetningsledd – gjennom samhold og ved prisanbefalinger som gir god markedsbalanse - ut fra muligheter og særtrekk i de ulike kulturene.»

Grøntsektoren mot 2035

Utvalgsrapporten «*Grøntsektoren mot 2035*» danner et viktig grunnlag for pågående privat og offentlig satsing for å utvikle sektoren videre.

Utvalgets ambisjon for totalmarkedet fram mot 2035 er «*fem om dagen*» og en vekst på 75 prosent. Utvalget mener i tillegg at vekstambisjonen for norskandelen skal være 50 prosents økning.

GPS vil:

- Understøtte og bidra til å realisere ambisjonene i rapporten «*Grøntsektoren mot 2035*»

Volum- og verdivekst

GPS vil:

- Legge til rette slik at styringsgruppene kan påvirke og selv sette måltall for henholdsvis volum- og verdivekst for hver enkelt kultur for kommende år, ut fra muligheter og særtrekk.
- Legge til rette slik at styringsgruppene kan gjøre gode vurderinger av mulighetene for å utvide sesongen for norsk vare.
- Legge til rette slik at styringsgruppene raskt kan vurdere måloppnåelse ut fra tilgjengelige data og kilder, her under for utvikling i norskandeler.
- Med bakgrunn i drøftinger i styringsgruppene fremme synspunkter til Jordbrukets forhandlingsutvalg om nivå og utforming av kurven for målpriser for aktuelle kulturer.

- Legge til rette slik at styringsgruppene løpende kan vurdere oppnåelse av målpriser.
- Legge til rette slik at styringsgruppene for øvrige kulturer kan gjøre egne vurderinger av potensialet for prisuttak ut fra muligheter og hensynet til en balansert volum- og verdivekst.
- Legge til rette for god samhandling og dialog mellom produsenter som leverer grøntvarer til industri.
- Løpende vurdere antall og innretning av styringsgrupper ut fra utviklingstrekk og muligheter, her under i nye kulturer.
- Legge til rette slik at styringsgruppene kan ha dialog om og påvirke mulig videre differensiering av produktspekter og prising innenfor den enkelte kultur.

Markedsbalanse

GPS vil:

- Legge til rette slik at hver enkelt styringsgruppe har god dialog om behovet for at produsenter etterlever oppsatte produksjonsplaner.
- For aktuelle kulturer bidra til best mulig prognoser for tilgang og lagerbeholdning, både på års- og ukesbasis, som grunnlag for videre kommunikasjon og mulige tiltak.
- Videreutvikle kunnskap om importpriser og øvrige konkurranseforhold som har betydning for vedkommende kultur.
- Utvikle samarbeidet med Opplysningskontoret for frukt og grønt (OFG) med sikte på bedre målretting av opplysningsvirksomhet ved ubalanse i ulike markeder.
- Legge til rette slik at styringsgruppene løpende kan vurdere måloppnåelse ut fra tilgjengelige data og kilder.

Kvalitet

GPS vil:

- Bidra til at norske grøntvarer kjennetegnes ved høy og jevn kvalitet til forbruker gjennom visuell overvåking og nødvendige tilbakemeldinger til styringsgrupper og produsenter.
- Bidra til kunnskap om kvalitet, kvanta og utfordringer gjennom markvandring for tidligkulturer og graveprøver i lagringskulturer, som grunnlag for løpende forbedringsarbeid.

Samhold og samarbeid

GPS vil:

- Legge til rette for godt og tillitsfullt samarbeid i styringsgruppene og som bidrar til samhold mellom produsenter og like konkurransevilkår.
- Utvikle samarbeidet med Opplysningskontoret for frukt og grønt, Norsk Mat, Forum for Norsk Grønt, Norsk Gartnerforbund, kontrakt dyrkerlagene, Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag, samt Landbruksdirektoratet, med sikte på å understøtte visjon og overordnet mål i denne strategien.

Synlighet og omdømme

GPS vil:

- Synliggjøre og dele egen kompetanse om markeder, utviklingstrekk og prisforhold i grøntsektoren gjennom målrettede og egnede informasjonstiltak og kommunikasjon.
- Synliggjøre og løfte fram styringsgruppene sin spisskompetanse om forhold og utviklingstrekk i hver enkelt kultur gjennom egnede tiltak.
- Videreutvikle og kvalitetssikre egen hjemmeside som grunnlag for nyttig og nødvendig informasjon og statistikk til produsenter, styringsgrupper og andre brukere.
- Utvikle en tydeligere og enklere kommunikasjon til aktuelle målgrupper om hva som er GPS sine kjerneoppgaver.

Kompetanse og kapasitet

GPS vil:

- Videreutvikle kompetansen i sekretariat og i styringsgrupper gjennom egnede tiltak.
- Sikre at foreningen GPS har en budsjett- og personellmessig kapasitet som gir grunnlag for solide bidrag til oppfyllelse av visjon og overordnet mål i denne strategien.

Strategisk plan ble vedtatt på styremøte i GPS 15.02.21